

Náplň oboru geriatricie

Světová zdravotnická organizace, WHO, vyhlásila v odpovědi na demografický vývoj světové populace Decade of Healthy Ageing, Dekádu zdravého stárnutí pro léta 2021–2030. Již nyní žije na planetě více než miliarda lidí starších šedesáti let. Dle demografických predikcí publikovaných WHO je na konci této dekády očekáván nárůst populace 60+ o třetinu na 1,4 miliardy. Aktivní podpora zdravého stárnutí se tak stává naléhavou prioritou veřejného zdraví.

Dle hypotézy komprese nemocnosti je možno zásadně ovlivnit nemocnost ve stáří: stejné faktory, které přispívají k dožití delšímu, přispívají také k dožití zdravějšímu. Zatímco u osob vystavených např. rizikovému životnímu stylu a suboptimální zdravotní péči může být období žité s nemocí a nesoběstačností dlouhé a zaujímat významnou část let života, naopak u dlouhověkého člověka může být počet let žitých s nemocí a nesoběstačností komprimován do krátkého času po velmi dlouhém období zdravého dožití.

Klíčové charakteristiky geriatrické medicíny dle WHO a International Association of Geriatrics and Gerontology jsou následující:

- **Důraz na zachování a optimalizaci funkčního stavu**
- **Péče o polymorbidní pacienty s komplexními klinickými potřebami**
- **Celostní péče zaměřená na osobu, včetně komplexního vyhodnocení funkčních, zdravotních a sociálních faktorů**
- **Klinická péče je obvykle poskytována interdisciplinárním týmem, zajišťuje geriatrickému pacientovi komfort a důstojnost**
- **Spektrum od akutní a post-akutní geriatricie až po dlouhodobou péči, zahrnuje komunitní péči o geriatrické pacienty žijící ve vlastním prostředí a preventivní opatření a edukaci v populačním měřítku**

Podle České společnosti gerontologické a geriatrické ČLS JEP (ČGGS) je cílem geriatricie hlavně snižování chronické disability, komprese nemocnosti v pokročilém stáří, zlepšování prognózy akutních dekompenzací zdravotního stavu, odvrácení ztráty soběstačnosti a vytváření podmínek pro zachování účinnosti a účelnosti kauzálních léčebných metod do nejvyššího věku.

Koncepce geriatricie, která byla v minulých letech zpracována, uvádí, že: „geriatricie cílevědomě rozvíjí koncept úspěšného stárnutí, prohlubuje poznání o zvláštěnostech patogeneze a manifestace chorob ve stáří, rozpracovává hodnocení funkčního stavu starého člověka, jeho sociální homeostázy a interakce s prostředím, rozvíjí specifický geriatrický režim podporující adaptaci, autosanaci, rekonvalescenci a brání specifickým komplikacím včetně iatrogenních u křehkých geriatrických pacientů. Zvláštní pozornost je věnována rozvoji akutní, postakutní následné a dlouhodobé péče a především jejich kvalitě

Geriatricie je v České republice jedním ze základních oborů lékařského specializačního vzdělání. Jedná se o obor interdisciplinárního charakteru, který plní specifické úkoly léčebně preventivní a také integrační a metodické při vytváření uceleného systému zdravotních a zdravotně sociálních služeb pro seniory. Tato role je umožněna zvláště propojením geriatricie jako klinické gerontologie s gerontologií experimentální a sociální.

Geriatři jsou lékaři, kteří se věnují prevenci, diagnostice, terapii a rehabilitaci nemocí a klinických syndromů lidí vyššího věku, jako je syndrom frailty či delirium. Tak zní úvodní část definice formulované International Association of Geriatrics and Gerontology (IAGG) na žádost Světové zdravotnické organizace při příležitosti Dekády zdravého stárnutí. Slovo geriatricie pochází ze slov geron a iatreia, starý člověk a léčení. Přesto IAGG ve své definici zdůrazňuje: „Není to kalendářní věk sám o sobě, který by kvalifikoval pacienta pro geriatrickou péči, vzhledem k zásadní interindividuální variabilitě v nemocnosti a rozvoji disability.“

S ohledem na predikci pozitivního růstu podílu seniorské populace ve společnosti lze do budoucna předpokládat kontinuální zvyšování počtu geriatrických, křehkých a polymorbidních pacientů v mnoha oblastech zdravotních služeb. Značná část pacientů profituje ze zajištění geriatrické akutní péče a může následně přecházet právě do následné geriatrické a ostatní péče s ohledem na jejich zvýšenou křehkost a polymorbiditu. Tato péče by pak měla respektovat současné trendy nejen v oblasti nárůstu počtu pacientů, ale i v požadavcích na úroveň a komplexnost péče, kterou pacienti s polymorbiditou potřebují. Je nezbytné, aby byl při poskytování následné péče kladen důraz na komfort a důstojnost křehkého a polymorbidního pacienta.

Je nezbytné, aby byla tato péče poskytována na náležitě odborné úrovni v rozsahu individuálních potřeb pacientů, kdy někteří z nich mohou vyžadovat specifickou péči (např. více rehabilitační nebo více ošetrovatelskou) nebo delší stabilizaci po akutním stavu, popřípadě pomoc s přechodem z následné péče do dlouhodobé nebo domácí péče.

Strategické cíle geriatrie:

1. Posílení akutní geriatrické péče

- * rozvoj akutních geriatrických lůžek
- * prevence funkčního zhoršení během hospitalizace
- * systematické zavádění komplexního geriatrického hodnocení / CGA/
- * snížení rehospitalizace seniorů

Akutní geriatrie představuje efektivní model péče o polymorbidního seniora s rizikem komplikací a iatrogenního poškození

2. Rozvoj ambulantní geriatrie

- * dispensarizace křehkých seniorů
- * včasná identifikace frailty syndromu
- * optimalizace farmakoterapie
- * metodická podpora praktických lékařů

Ambulantní geriatrie přispívá k prevenci hospitalizací a stabilizaci zdravotního stavu seniorů v domácím prostředí

3. Kvalitní následná a dlouhodobá péče

- * odborné vedení následných geriatrických lůžek
- * rehabilitační a funkčně orientovaný přístup
- * propojení zdravotní a sociální péče
- * podpora akreditovaných pracovišť

Cílem je návrat pacienta do domácího prostředí nebo zajištění adekvátní dlouhodobé podpory

4. Vzdělávání a personální stabilita oboru

- * podpora specializačního vzdělávání v geriatrii
- * rozšíření počtu školicích pracovišť
- * mezioborová edukace zdravotnických pracovníků
- * propagace oboru mezi mladými lékaři

Nedostatek geriatrů představuje jednu z hlavních výzev zdravotního systému

5. Standardizace a kvalita péče

- *implementace doporučených postupů
- *Hodnocení kvality geriatrické péče
- *Podpora akreditovaných pracovišť
- *Ekonomické zohlednění náročnosti geriatrické péče

Kvalitní geriatrická péče přispívá ke snížení komplikací, efektivnímu využívání zdravotních zdrojů a udržitelnému financování systému péče

Význam geriatric pro zdravotní systém

Stárnutí populace přináší změny ve struktuře pacientů

Geriatric nabízí:

- koordinovaný přístup k multimorbiditě
- snížení polypragmatie
- prevenci ztráty soběstačnosti
- podporu důstojného a bezpečného stárnutí

Rozvoj geriatric je nezbytnou podmínkou pro stabilitu a efektivitu zdravotní péče o seniory v České republice